

- привчати учнів аналізувати реалістичність відповідей у задачах;
- урізноманітнити тематику задач, використовувати зокрема завдання прикладного характеру, з метою стимулювання їх мислення;
- підвищувати цифрову компетентність учнів, ефективно використовувати ІКТ на уроках математики;
- не обмежувати учнів у праві обирати спосіб розв'язування, заохочувати до пошуку альтернативних варіантів розв'язку задач.

Інтеграція системного моніторингу та регулярних тренувальних тестувань у практику роботи ЗЗСО є потужним важелем підвищення якості освіти. Такий підхід трансформує систему оцінювання з контролюючого органу на сервісну службу школярів, яка допомагає йому бачити свій прогрес, аналізувати помилки, зберігати психологічний баланс і впевнено йти до високих результатів у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ І РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 16.01.2020 № 54. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0154-20#Text>
3. Результати проходження тестів з історії України. URL: <https://monitoringck.com.ua/rezultaty-prokhodzhennia-testiv-z-istorii-ukrainy/>
4. Результати проходження тестів з біології. URL: <https://monitoringck.com.ua/rezultaty-prokhodzhennia-testiv-z-biologii/>
5. Результати проходження тестів з української мови. URL: <https://monitoringck.com.ua/rezultaty-prokhodzhennia-testiv-z-ukrainskoi-movy/>

Наталія ЛЕМЕШЕВА,

методист відділу координації професійного розвитку керівників закладів та співпраці з методичними службами комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА ЧЕРКАЩИНИ – ПРОСТІР РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ, СТІЙКОСТІ ТА ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Позашкільна освіта сьогодні трансформується: це вже не просто організація дозвілля, а багатофункціональне середовище для розвитку особистості. Тут дитина здобуває досвід соціальної взаємодії, опановує проектну діяльність та вчиться самостійно формувати власну траєкторію зростання. З огляду на це, у 2026/2027 навчальному році позашкільна Черкащини має функціонувати як потужний стратегічний інструмент розвитку громад та зміцнення національної стійкості.

Нормативною основою для планування роботи залишаються Закон України «Про позашкільну освіту», Закон України «Про освіту», Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», Концепція розвитку позашкільної освіти, затверджена наказом МОН України від 02.10.2025 № 1314, а також оперативні документи МОН і методичні рекомендації ІМЗО щодо STEM-освіти у закладах загальної середньої та позашкільної освіти. Для директора і методиста: нормативні документи мають бути не лише в переліку джерел. Їх доцільно перетворити на управлінські рішення: оновлення програм, аудит безпеки, доступність гуртків, партнерства зі школами, фіксація результатів вихованців, розвиток STEAM і цифрових інструментів. Пропонуємо розглянути приклади і напрямки роботи з документами у таблиці.

Таб.1

Ключові нормативні опори і практичні управлінські дії

Документ / орієнтир	Що задає для ЗПО	Що зробити у закладі
Закон України «Про позашкільну освіту»	Розвиток здібностей, обдарувань, інтересів, духовних запитів і професійного самовизначення вихованців.	Переглянути програми гуртків: чи є в них особистісний розвиток, вибір, соціальний досвід, практичний результат.
Концепція розвитку позашкільної освіти, наказ МОН від 02.10.2025 № 1314	Оновлення мережі, доступності, безбар'єрності, цифровізації, інституційної спроможності та фінансування.	Скласти карту розвитку закладу: мережа гуртків, безпека, інклюзія, дистанційний доступ, партнерства, ресурсна база.
Оперативний план МОН України на 2026 рік	Позашкільна освіта як осередок розвитку громади, формування ідентичності, здібностей і талантів дітей.	Пов'язати річний план із потребами громади, профорієнтацією, національно-патріотичними, STEAM- і волонтерськими проектами.

Методичні рекомендації ІМЗО щодо розвитку STEM-освіти у 2025/2026 н.р.	Практичне застосування знань, інтеграція природничих наук, технологій, інженерії та математики.	Розширити STEM до STEAM: додати мистецький компонент, дизайн, візуалізацію, медіаторність, звук, рух, простір.
НУШ, модельні навчальні програми, інтегровані курси	Компетентнісний, діяльнісний та інтегрований підходи; розвиток культурної, громадянської, цифрової, підприємницької та інших компетентностей.	Узгодити гуртки зі шкільними освітніми галузями, особливо в 8–9 класах, і документувати результати для можливого визнання школою.

Діагностика потреб дітей, родин і громади

Організацію освітнього процесу у 2026/2027 навчальному році доцільно розпочати з діагностики потреб дітей, родин і громади. Це дасть змогу формувати мережу гуртків не лише за традицією або кадровою наявністю, а відповідно до реальних інтересів вихованців, безпекових умов, доступності очної участі та запитів конкретної територіальної громади.

Мінімальний діагностичний пакет для закладу

- коротке онлайн- або паперове опитування дітей про інтереси, очікування, бажані формати занять;
- опитування батьків щодо безпеки, графіка, доступності очної або змішаної участі, потреби в адаптації;
- аналіз відвідування і причин виходу вихованців за попередній рік;
- вивчення потреб дітей з особливими освітніми потребами, ВПО, дітей військовослужбовців, дітей, які пережили втрати або мають обмежений доступ до очних занять;
- карта ресурсів громади: школи, укриття, бібліотеки, музеї, молодіжні центри, ІРЦ, спортивні та культурні установи, громадські організації, підприємства, волонтерські осередки.

Запитання для стартового опитування вихованців

Блок	Орієнтовні запитання
Інтереси	Що тобі хочеться спробувати цього року? Який продукт або проєкт хотілося б створити?
Формат участі	Який формат для тебе зручний: очний, змішаний, дистанційний? Що заважає відвідувати гурток регулярно?
Підтримка	У яких ситуаціях тобі потрібна допомога педагога або групи? Які правила спілкування роблять заняття безпечними?
Громада	Яку проблему школи, вулиці, громади або довкілля можна дослідити чи розв'язати силами гуртка?

Оновлення освітніх програм і синхронізація з НУШ: освіта для життя

Після вивчення потреб дітей, родин і громади слід перейти до оновлення змісту освітніх програм. У 2026/2027 навчальному році програма гуртка має бути не лише переліком тем, а продуманою моделлю розвитку вихованця, що працює на ідею освіти для життя. Це означає, що кожне заняття має допомагати дитині не тільки здобувати знання чи відпрацьовувати окремі вміння, а й застосовувати їх у реальних життєвих ситуаціях: у спілкуванні, творчості, командній роботі, виборі, відповідальності, турботі про себе, інших і громаду.

У програмах варто чітко визначити очікувані результати, види діяльності, способи фіксації індивідуального прогресу та приклади практичного застосування здобутих умінь. Позашкільна освіта має давати дитині досвід, який виходить за межі заняття: уміння діяти, співпрацювати, презентувати власну ідею, розв'язувати проблему, ухвалювати рішення, бачити власний поступ і розуміти, як набуті компетентності можуть знадобитися у подальшому навчанні, професійному самовизначенні та повсякденному житті.

Три запитання до кожної програми гуртка:

1. Що дитина знатиме і розумітиме після модуля або заняття?
2. Що дитина вмітиме робити: досліджувати, створювати, конструювати, виконувати, презентувати, пояснювати, удосконалювати?
3. Які цінності, ставлення, досвід взаємодії, відповідальності й вибору вона сформує?

Видимий результат діяльності гуртка – це:

- творчий продукт, ескіз, виставкова робота, виступ або перформанс;
- модель, прототип, макет, технічний виріб, інженерне рішення;
- дослідницький звіт, щоденник спостережень, карта маршруту, експедиційний матеріал;
- медіаматеріал, цифровий плакат, відео, подкаст, інтерактивна дошка, електронне портфоліо;
- соціальна, екологічна, волонтерська або національно-патріотична ініціатива;
- публічна презентація, захист проєкту, фестиваль досягнень, майстер-клас для громади.

Синхронізація з НУШ передбачає, що позашкільна освіта посилює шкільне навчання через практику, вибір, творчість і особистий досвід дитини. У партнерстві зі школами програми гуртків можуть доповнювати інтегровані курси та модельні навчальні програми, особливо у 8–9 класах, коли учні поступово наближаються до профільного самовизначення. У цьому контексті позашкільна стає важливим простором освіти для життя, адже допомагає учням перевірити власні інтереси в дії, спробувати різні види діяльності, побачити зв'язок між навчанням, майбутньою професією, громадянською участю та особистісним розвитком.

У змісті програм доцільно послідовно використовувати актуальну термінологію НУШ: культурна компетентність, громадянська, соціальна, цифрова, підприємницька, екологічна компетентності, наскрізні вміння, діяльнісний та компетентнісний підходи. Важливо, щоб ці поняття не залишалися декларативними, а проявлялися у конкретних діях вихованців: створенні продукту, участі в проєкті, роботі в команді, дослідженні проблеми громади, публічній презентації результату та рефлексії власного досвіду.

Безпекове середовище: три сценарії роботи гуртка

Оновлення змісту не може бути відокремлене від питання безпеки. Безпечне освітнє середовище у позашкільній охоплює фізичну, психологічну, інформаційну та цифрову безпеку. Кожен гурток має мати три реалістичні сценарії роботи: очний, змішаний і дистанційний. Зміна формату не повинна зводити заняття до

передавання інформації: у будь-якому сценарії потрібно зберігати демонстрацію, практичну дію, взаємодію, рефлексію та фіксацію результату.

Сценарій	Що передбачити	Що не втратити	Документ / доказ
Очний	інструктажі, маршрути до укриття, список контактів, адаптовані матеріали для укриття	практичну діяльність, безпечну комунікацію, живу взаємодію	алгоритм дій, журнал інструктажів, план занять в укритті
Змішаний	розподіл завдань для очної і дистанційної частини, єдина платформа комунікації	зв'язок групи, регулярність, спільний продукт	Google Classroom / Padlet, графік консультацій, портфоліо
Дистанційний	правила онлайн-безпеки, захист даних, цифрову гігієну, короткі інструкції	діяльнісний характер: створення, дослідження, презентацію, рефлексію	цифрові матеріали, записи результатів, фотозвіти за згодою

Психосоціальна підтримка та партнерство Черкащини

Позашкільна не замінює професійної психологічної допомоги, однак може створювати ресурсний простір, у якому дитина відчуває прийняття, посиленість завдань, підтримку групи та радість досягнення. Саме тому до структури занять доцільно вводити короткі емоційні «входи», вправи на саморегуляцію, правила безпечного спілкування, творчі рефлексії та практики взаємопідтримки.

Підтримка через зміст гурткової діяльності:

- художньо-естетичні гуртки: артпрактики, музично-рухові вправи, театр переживання, форум-театр, візуальні щоденники настрою;
- туристсько-краєзнавчі гуртки: маршрути пам'яті, дослідження місцевої історії, командні походи, цифрові екскурсії;
- еколого-натуралістичні гуртки: спостереження за природою, доглядові практики, зелені майстерні, малі екологічні дії;
- науково-технічні гуртки: командне конструювання, моделювання, розв'язання реальних проблем школи або громади.

Регіональна взаємодія: закладам позашкільної освіти Черкащини варто вибудовувати партнерство не лише зі школами, ІРЦ, бібліотеками, музеями та молодіжними центрами, а й з осередками психосоціальної підтримки. Зокрема, Центр життєстійкості у Черкасах може бути корисним партнером для консультацій, психоедукаційних зустрічей, груп взаємопідтримки та перенаправлення родин до фахівців.

STEAM, цифровізація та етичне використання ШІ

Для сучасного позашкільля важливо розвивати не лише STEM, а й STEAM-підхід, у якому мистецтво, дизайн, музика, візуалізація, рух і комунікація є рівноправними компонентами дослідницької та технічної діяльності. STEAM у гуртковій роботі варто розглядати як спосіб мислення: дослідити проблему, висунути гіпотезу, спроектувати рішення, створити модель або продукт, протестувати, презентувати й удосконалити.

Приклади STEAM-моделей для гуртків

- «Звук як хвиля»: діти досліджують акустичні явища, створюють прості інструменти, фіксують звук у вигляді графіка, лінії або кольорового ритму;
- «Графічне інтонсування»: музичний фрагмент перетворюється на візуальну партитуру — лінії, плями, ритми, форми, цифрову анімацію;
- «Орнамент і алгоритм»: український орнамент досліджується як система повторів, симетрії, ритму; діти створюють паперовий або цифровий візерунок у Canva чи іншому редакторі;
- «Екомоніторинг громади»: спостереження за повітрям, водою, ґрунтом поєднуються з інфографікою, картуванням, фотофіксацією та публічною презентацією;
- «Модель корисного пристрою»: команда виявляє проблему школи чи громади, створює прототип, тестує його, описує сильні сторони й можливі вдосконалення.

Цифрові інструменти для організації простору та інтерактиву

- Google Classroom — для структурування матеріалів гуртка, завдань, календаря, зворотного зв'язку й електронного портфоліо;
- Padlet — для віртуальних виставок, дошок ідей, рефлексії, спільних колекцій, мап проєктів;
- Canva — для створення афіш, соціальних плакатів, інфографіки, презентацій, візуальних інструкцій і матеріалів для квестів;
- Google Forms — для стартової діагностики потреб, підсумкового опитування, самооцінювання та збору зворотного зв'язку;
- цифрові карти, хмарні документи, інтерактивні дошки — для експедицій, локальних досліджень, маршрутів пам'яті та міжзакладних проєктів.

ШІ доцільно використовувати педагогічно виважено, безпечно, прозоро й відповідально. Текстові або графічні нейромережі можуть допомогти педагогу згенерувати ідеї занять, варіанти інтерактивних вправ, сценарії квестів, приклади диференційованих інструкцій, візуальний супровід або зображення з українськими орнаментами для навчального квесту. Водночас ШІ не має підміняти дитячу творчість, дослідницьку активність, власне мислення, авторство й відповідальність за результат.

Під час використання інструментів ШІ важливо:

- не завантажувати персональні дані, фото, відео та інші матеріали із зображенням дітей без належної згоди батьків або законних представників;
- пояснювати вихованцям, що ШІ може помилятися, вигадувати факти, неточно тлумачити зображення чи створювати упереджений контент;
- позначати, де саме використано ШІ, і коротко пояснювати його роль у створенні матеріалу: для пошуку ідей, візуалізації, структурування тексту, добору запитань, створення чернетки тощо;
- обов'язково перевіряти факти, джерела, зображення, тексти й поради, згенеровані ШІ, перед використанням їх у навчальній або публічній діяльності;

- не видавати згенерований ШІ матеріал за повністю авторську роботу дитини чи педагога;
- використовувати ШІ насамперед для підготовки педагога, диференціації завдань, створення варіантів інструкцій, ідей для проєктів, візуального супроводу чи інтерактивних вправ;
- залишати дитині головну дію: дослідити, спробувати, створити, обґрунтувати, удосконалити, презентувати й осмислити власний результат.

Культурна спадщина Черкащини

Щоб національно-патріотичне та громадянське виховання не залишалося формальним, його потрібно пов'язувати з живим дослідженням рідного краю. Для Черкащини особливо важливими є проєкти, що відкривають дітям культурну спадщину, традиційні промисли, козацьку історію, пам'ять громад, сучасне мистецтво, волонтерські ініціативи та постаті митців, які працюють із українськими символами й образами.

Приклади локальних проєктів

- «Культурна спадщина поруч»: діти досліджують локальні пам'ятки, народні орнаменти, родинні речі, музейні експонати, створюють цифрову виставку або карту;
- «Всесвіт Миколи Теліженка»: вивчення символіки, національних кодів, декоративних образів і можливостей їх сучасного переосмислення у плакаті, витинанці, цифровій графіці, текстилі;
- «Моя громада на карті стійкості»: гуртківці фіксують місця пам'яті, простори взаємодопомоги, культурні ініціативи, волонтерські осередки;
- «Медіаархів родинних історій»: інтерв'ю, аудіозаписи, фотоматеріали, мініфільми про родинну пам'ять, ремесла, пісні, традиції та досвід стійкості;
- «Український орнамент у сучасному дизайні»: поєднання народних мотивів Черкащини з цифровою ілюстрацією, плакатом, сувенірною продукцією, сценографією або медіаперформансом.

Методична підтримка педагогів: сучасні формати

Методична робота у закладі позашкільної освіти має зміщувати акцент із формального проведення занять і масових заходів на **змістовне наповнення освітнього процесу**. Важливо не лише відповісти на запитання «що ми провели?», а й з'ясувати, які компетентності сформовано, які здібності виявлено та як дитина просунулася у власному розвитку, які умови створено для її безпеки, самореалізації, соціалізації, громадянського становлення та професійного самовизначення.

Головний управлінський фокус: результатом роботи закладу має бути не кількість заходів, а видимий поступ дитини: участь, продукт, портфоліо, проєкт, соціальна дія, досвід співпраці, усвідомлений вибір подальшої освітньої траєкторії.

У практичній площині це означає такі зміщення акцентів:

- від «плану заходів» — до річного циклу розвитку вихованця;
- від окремих гурткових занять — до тематичних модулів, проєктів і портфоліо;
- від звітності про участь — до аналізу прогресу, залученості й безпеки дітей;
- від загальних формулювань — до конкретних очікуваних результатів: що дитина досліджує, створює, презентує, удосконалює;
- від ізольованої роботи закладу — до партнерства зі школами, ІРЦ, бібліотеками, закладами культури, молодіжними центрами, громадськими організаціями та локальними осередками підтримки.

Педагог позашкільля у 2026/2027 навчальному році має бути не лише фахівцем у своєму напрямі, а й фасилітатором, тьютором, наставником проєктної діяльності, організатором безпечного середовища, користувачем цифрових інструментів і медіатором командної взаємодії. Тому методична робота має відходити від переважно лекційного формату й переходити до практичних студій, майстерень, взаємовідвідування занять, аналізу кейсів і супервізійних зустрічей.

Орієнтовні модулі

1. «Дитячий інтерес як точка входу»: як проводити діагностику й формувати освітній маршрут;
2. «Заняття як дія»: як формулювати мету через активність дитини й видимий результат;
3. «Портфоліо вихованця»: як фіксувати поступ без зайвої бюрократії;
4. «STEAM у звичайному гуртку»: як поєднати творчість, дослідження, технології та практичний продукт;
5. «ШІ безпечно й етично»: як використовувати цифрових помічників без втрати авторства дитини;
6. «Партнерство зі школою»: як домовлятися про визнання результатів позашкільної освіти.

Дорожня карта дій закладу позашкільної освіти на 2026/2027 навчальний рік

Період	Основні дії	Очікуваний результат / доказ
Серпень–вересень	Оновити річний план; провести аудит безпеки й укрітити; опитати дітей і батьків; проаналізувати мережу гуртків; актуалізувати програми; провести інструктажі; укласти партнерські домовленості зі школами, ІРЦ, бібліотеками, молодіжними центрами, громадськими організаціями.	План роботи, безпекові алгоритми, оновлена мережа гуртків, карта партнерств, стартова діагностика потреб.
Жовтень–грудень	Запустити проєктні модулі; провести STEAM-майстерні; організувати національно-патріотичні та волонтерські ініціативи; провести методичні студії для педагогів; здійснити перше проміжне оцінювання залученості вихованців.	Перші освітні продукти, командні проєкти, проміжний звіт керівників гуртків, корекція планів.
Січень – березень	Поглибити дослідницькі, творчі й соціальні проєкти; провести профорієнтаційні події; інтегрувати цифрові інструменти та ШІ; організувати підтримку дітей, які мають додаткові потреби; забезпечити участь у конкурсах, виставках, турнірах.	Портфоліо вихованців, відкриті заняття, методичні кейси, приклади визнання результатів позашкільля школами.
Квітень–травень	Провести публічні презентації результатів, фестивалі, виставки, захисти проєктів; організувати підсумкове опитування дітей і батьків; проаналізувати якість програм; спланувати літні активності.	Аналітична довідка, виставка або фестиваль досягнень, рекомендації щодо оновлення програм, база кращих практик.

Червень–серпень	Організувати літні школи, табори, експедиції, активне дозвілля; підготувати малі грантові заявки; оновити матеріальну базу й електронні ресурси; підготувати педагогів до нового навчального року.	Літні освітні маршрути, звіт про охоплення дітей, ресурсний план, методичні матеріали для старту 2027/2028 року.
------------------------	--	--

Картка планування заняття керівника гуртка

Позиція планування	Запитання до педагога
Мета	Що саме дитина робитиме: досліджуватиме, створюватиме, конструюватиме, виконуватиме, презентуватиме, пояснюватиме, удосконалюватиме?
Діяльність	Яка практична дія стане ядром заняття? Чи є місце для вибору, співпраці, творчості?
Результат	Що залишиться після заняття: ескіз, модель, запис, фото, карта, презентація, портфоліо?
Безпека	Які фізичні, психологічні, цифрові ризики враховано? Який алгоритм дій під час тривоги?
Інклюзивність	Які варіанти виконання завдання запропоновано дітям із різними потребами та темпом роботи?
Рефлексія	Як дитина усвідомить, що в неї вдалося, що було складним і який наступний крок?

Показники якості та підсумковий аналіз

Для підсумкового аналізу роботи у 2026/2027 навчальному році доцільно використовувати не лише кількісні, а й якісні показники. Кількість гуртків, вихованців і проведених заходів важлива, однак вона не завжди відображає реальний вплив позашкільної освіти на розвиток дитини.

До показників якості варто включити:

охоплення дітей різних вікових груп і категорій, зокрема дітей з ООП, ВПО, дітей військовослужбовців, дітей, які навчаються дистанційно або перебувають за кордоном;

- стабільність відвідування та аналіз причин вибуття вихованців;
- наявність дитячих портфоліо, публічних продуктів, проєктів, виставок, виступів, досліджень, соціальних ініціатив;
- рівень задоволеності вихованців і батьків змістом занять, безпекою, комунікацією та можливостями розвитку;
- якість партнерств зі школами, закладами культури, молодіжними центрами, громадськими організаціями, бізнесом, закладами вищої освіти;
- приклади визнання результатів навчання, здобутих у позашкільній освіті, у системі загальної середньої освіти;
- оновлення програм, методичних матеріалів і цифрових ресурсів;
- участь педагогів у підвищенні кваліфікації, методичних студіях, конкурсах, професійних спільнотах;
- залучення додаткових ресурсів: грантів, благодійної допомоги, партнерської підтримки, спільного використання обладнання;
- наявність безпечних, інклюзивних і гнучких умов для очної, змішаної та дистанційної участі дітей.

Цикл якості на рік: вересень — стартова діагностика; грудень-січень — проміжне самооцінювання; квітень-травень — аналіз портфоліо й публічний показ результатів; червень — підсумкове опитування та оновлення програм.

У підсумку заклад позашкільної освіти має функціонувати як освітній, культурний, соціальний і ціннісний осередок громади. Він підтримує дитину сьогодні, допомагає їй розкрити себе, зміцнює українську ідентичність, формує життєві компетентності й готує молодь до активної участі у відновленні та розвитку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ І РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про позашкільну освіту : Закон України від 22.06.2000 № 1841-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text> (дата звернення: 14.05.2026).
2. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності : Закон України від 13.12.2022 № 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text> (дата звернення: 14.05.2026).
3. Про затвердження Концепції розвитку позашкільної освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 02.10.2025 № 1314. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2025/10/17/1314-vid-02-10-2025.pdf> (дата звернення: 14.05.2026).
4. Звітна інформація про виконання оперативного плану Міністерства освіти і науки України за 2025 рік. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2026/zvitna-iformaciia-pro-vikonannia-operativnogo-planu-mon-za-2025-rik.pdf> (дата звернення: 14.05.2026).
5. Методичні рекомендації щодо розвитку STEM-освіти в закладах загальної середньої та позашкільної освіти у 2025/2026 навчальному році : лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 18.07.2025 № 21/08-624. URL: <https://imzo.gov.ua/2025/08/08/lyst-imzo-vid-18-07-2025-21-08-624-metodychni-rekomendatsii-shchodo-rozvytku-stem-osvity-v-zakladakh-zahal-noi-seredn-oi-ta-pozashkil-noi-osvity-u-2025-2026-navchal-nomu-rotsi/> (дата звернення: 14.05.2026).
6. Практичний інтенсив: штучний інтелект в позашкільній освіті. Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді. URL: https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2025/01/Interactive_posibnuk.pdf (дата звернення: 14.05.2026).